

SPORT PE VREMEA LUI CUZA-VODĂ

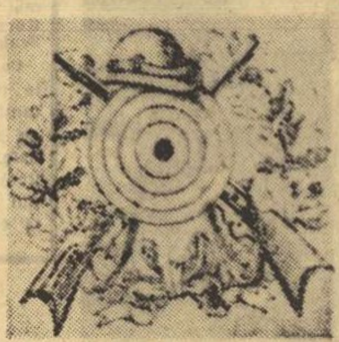
Au fost scrise nenumărate file despre viața și activitatea domnitorului Alexandru Ioan Cuza. Puține dintre acestea cuprind însă și referiri la primii pași pe care sportul românesc i-a făcut în timpul domniei sale. Fără îndoială, un simplu articol nu poate suplini acest gol. Iată de ce nici nu ne vom propune ca rîndurile ce urmează să îndeplinească un asemenea scop. Ne vom mulțumi, deci, să vă redăm cîteva secvențe sportive din timpul domniei lui Cuza Vodă.

POVESTEȘTE MOCEANU...

Acum trei sferturi de veac, în 1895, apărea la București, volumul de „Memorii" datorat gimnasticului Gheorghe Moceanu, cel caracterizat de Const. Kirițescu în „Palestrica" drept „părintele educației fizice românești". Dornic să arate **„istoria gimnasticei Țărei Românesci, cum, cînd și de cine a fost introdusă"**, Moceanu își începe memoriile cu **„cele ce bătrînii își amintesc"**. Bazat pe amintirile colonelului Badea Dan, comandantul pompierilor, el afirmă că înainte de Unire, **„cel dintîi dascăl de gimnastică a fost un italian, anume Spinzi, care se rătăcise prin București cu ocazia trecerii unui circ. Spinzi, rămas la București, făcea diferite figuri acrobatice cu o maimuță, prin piețe și localuri publice și astfel își cîștiga, de azi pe mîine, existența. Într-una din zile, văzîndu-l un om sus-pus în funcțiuni publice, și prin străduințele colonelului Badea Dan, care se interesa de dînsul, fu numit mai tîrziu profesor de gimnastică la pompieri"**.

Angajarea lui Spinzi pentru a conduce **„exercițiile gimnastice"** ale pompierilor nu trebuie să ne surprindă, deoarece în rîndul acestora, practicarea gimnasticii nu constituia o noutate. Celebrul medic care a fost C. I. Istrati afirma chiar că: **„numai grație puterei și conștiinței de forță ce gimnastica face să renască în fiecare om, pe lîngă avîntul național, putem să ne explicăm memorabilul fapt militar întîmplat în 1848 pe Dealul Spirei (...) Pompierii din București se disting încă prin ușurința, abilitatea, forța, inteligența, cu care se conduc în diferitele împrejurări unde sînt chemați"**. (**„Considerațiuni asupra importanței și necesității gimnasticei din punct de vedere hygienic și social în școlile de ambe sex, în armată, la diferite etăți ale vieței și ca mijloc therapeutic în căutarea a diverse maladii" — 1880).**

Revenind la Spinzi, trebuie să arătăm însă că fostul acrobat nu era cîtuși de puțin **„primul dascăl de gimnastică"**, așa cum a afirmat Moceanu. Înaintea sa, pastorul A. Sarai la București și profesorul Luzzato la Iași, au fost numai doi dintre cei care pot... pretinde același titlu. I se cuvine însă și lui Spinzi o netăgăduită întîietate, aceea de... planorist!

Într-adevăr, numit de domnitorul Cuza profesor la Școala militară din Iași, Spinzi avea să devină și „maestrul" lui Grigore Sturza, mare amator de sport și mecanică. Prin 1875, după cum povestește R. Suțu („Iașii de odinioară"), prințul Sturza construise un planor a cărui experimentare a fost încredințată lui Spinzi. Experiența a avut loc pe moșia Cristești, **„unde chiar după indicațiile date de bezede Grigore s-a construit în mijlocul satului un foișor"** de pe care s-a lansat „planoristul" nostru, în sunetele tarafului condus de bătrînul lăutar Spiridon... Din nefericire însă, atmosfera sărbătorească a fost întreruptă de prăbușirea lui Spinzi, care s-a ales **„plin de răni și lovit peste tot corpul de abia răsufla"**. Aceasta nu l-a împiedicat să solicite repetarea tentativei, dar **„bezede Grigore renunță să mai încerce experiența pe spinarea altuia!"**.

Revenind la primii ani după Unire, trebuie arătat că și alți profesori străini au venit în Principate, deschizînd diferite „școli", în special de gimnastică și scrimă. Astfel, Gheorghe Moceanu arată că **„tot în același timp** (n.n. prin 1859—1860), **trei distinși profesori din Paris, anume Cyrille, Suyris și Paré, au venit la București și obținînd voie domnească au deschis două școale de gimnastică și scrimă: una în Ateneul vechi și alta în Pasajul Român (...) Suyris și Paré s-au dus (apoi) la Iași unde au continuat scrima. Iar celălalt nu se știe ce s-a făcut în urmă"**.

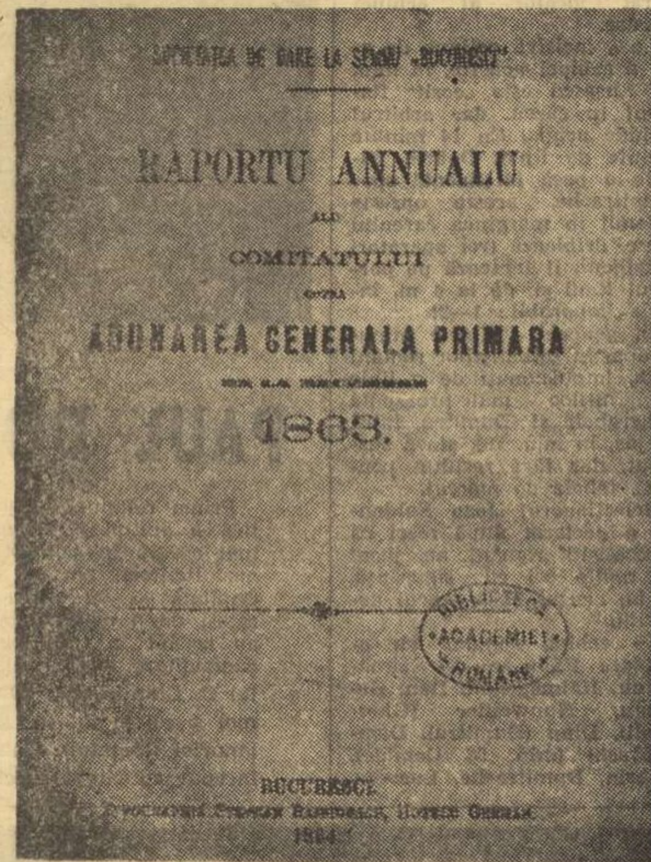
În legătură cu Cyrille, ne permitem să relatăm un amănunt probabil astăzi necunoscut. În colecția pe anul 1860 a ziarului **„Conservatorul progresistu"**, aflată la Biblioteca Academiei Române, se găsește și o afișetă (distribuită probabil împreună cu ziarul), prin care se anunță că gimnastica de cameră (inclusiv medicală) dă admirabile rezultate și este predată de domnii **„docteur Pycheri, ingénieur gymnasiarque, brévété du gouvernement français și Cyrille, professeur de gymnastique"**. Cei doi vindeau și diferite aparate pentru gimnastica de cameră și dădeau primele 5 lecții contra 2 ducați!...

Dar nu numai gimnastica, ci și scrima se bucura de profesori străini. Astfel, în afara celor amintiți, D. Ionescu în **„Istoricul gimnasticei și educației fizice la noi"** (1939), reproduce un afiș care anunța **„Spre știința publică: Cu permisiuné onor Prefecturé a Poliției Capitalei, subsemnatulu va deschide o școla de scrima care va începe în luna maiu 1864 în casa d-lui Scarlat Rosetti lîngă intrare în grădina Cișmigiu. Va da lecțiuni prin case particulare"**. Semnat: **„Ludovicu Sereș, elevu alu Academiei de Scrimă din Geneva"**. Textul era repetat și în limba franceză. Nu trebuie să uităm că singurii care își puteau permite să frecventeze aceste școli erau fiii de boieri...

GIMNASTICA PATRUNDE ÎN ȘCOLI

Măsurile luate în timpul lui Cuza pentru reorganizarea învățămîntului au deschis și în fața educației fizice porțile școlilor. Desigur, nu s-a realizat totul de la început. Dar, așa cum spune și Moceanu, **„Ministrul Cultelor de atunci, împins de un simțămînt către arta gimnasticei, a dispozat înființarea cîtorva posturi de profesori de gimnastică, între care unul la Liceul Matei Basarab, altul la Liceul Sf. Sava din București și alte două la Craiova și Iași"** Dar... **„în 1863 se găseau fără profesori de gimnastică ambele catedre din București"**. Ele vor fi ocupate chiar de autorul memoriilor din care am citat atît de des pînă acum și care, timp de trei decenii, va lua parte activă la organizarea educației fizice în țara noastră.

În 1864, **„legea asupra instrucțiunii"** va preciza prin articolul 116 că printre **„învățăturile ce se cuprind în liceu figurează și gimnastica. Dar, abia dacă se pomenește pe ici-colo în restul țării de vreun profesor care în cele mai multe părți era un fost pompier gradat"**.

RAPORTU ANNUALU

COMITATULUI

ADUNAREA GENERALA PRIMARA

1863.

ACADEMIEI

BUCURESCI

1864.

Dar, învingînd greutățile inerente acelor timpuri, educația fizică își începe drumul care avea să ajungă la larga mișcare sportivă de astăzi. Numeroși pasionați aveau să-și depună eforturile în slujba acestui scop. Să nu-l uităm printre ei pe generalul Florescu.

Încă din 1860, el a supus un **„raport"** domnitorului Cuza prin care a solicitat aprobarea, primită de altfel imediat, pentru a înființa **„stabilimente gimnastice la școla militară și la casarmele cele mai însemnate"**. În 1863, într-un nou „raport la domn" generalul Florescu arată că **„o instrucțiune cu amănuntul de cele ce trebuie să învețe fiecare și modul învățăturei lipsesc cu totul"**, cerînd aprobarea pentru „Ordonanța asupra instrucțiunei gimnastice prin corpuri și stabilimente militare", care va apare în volum chiar în același an. Este prima lucrare de gimnastică apărută în limba română.

Ca urmare a acestor măsuri, așa cum notează în „Palestrica", Const. Kirițescu, **„Școlile militare din Iași și Craiova ecum și Școala de ofițeri din București au fost prevăzute cu instalații de gimnastică la aparate și cu profesori civili specialiști. De asemenea, fiecare cazarmă a fost înzestrată cu aparatele strict necesare. Ele s-au uzat și deteriorat în cursul timpului și n-au fost reparate ori înlocuite, gimnastica fiind cu timpul înlocuită prin exerciții pur militare"**

O ALERGARE DE CAI ÎN 1862

Dacă în orașe, mai ales la București și Iași, tineretul începea să ia contact cu sportul, în sate în schimb totul se reducea la jocurile strămoșești, completate cu **„scalda"** în rîurile sau lacurile din împrejurimi. Iată însă că ziarul „Țeranul român" nr. 30 din 14 octombrie 1862 într-o **„corespundință"** ne dă amănunte despre o alergare de cai la care au participat și țărani, competiție care a constituit una din „desfătările" Iașului din toamna respectivă. „Alergarea" s-a disputat pe două... categorii: pentru premiile guvernului, cîștigate de Moruzzi și Mavrocordat-Kristescu și pentru **„premiul de 30 de galbeni destinat concurenților liberi"**, care a revenit unui **„biet alergător pe un bidiviu al său murgulet (...) Lumea privindu-l în arenă în costumul său de țăran cu căciula în cap și mâneci largi de cămașă l-a pronumit ȚERANUL și cu zgomot și-a manifestat bucuria mare cînd țăranul cu murgulețul lui a întrecut pe doi jandarmi încălecați pe doi cai frumoși"**.

„Corespundintele" ziarului critică în același timp „marea noastră proprietate reprezentată de d-nii Moruzzi, Sutzo, Mavrocordat etc." care **„n-a putut fonda premii mai mari decît ale guvernului carele a dat două premii cîte de 7 000 lei"** și se întreabă dacă se **„așteaptă mai totul de la guvern pentru încurajarea creșterii animalelor?"**...

DAREA LA SEMN

Să răsfoim în continuare ziarele epocii, oprindu-ne la numărul din 22 septembrie 1863 al **„Buciumului"** condus de poetul Cezar Bolliac pentru a da cuvîntul unui anonim... cronicar de tir de acum peste un secol:

„Duminică 15 septembrie s-a făcut cea dintîi serbare de tragere în țintă de către toate gradele și corpurile armatei române: rezultatul a fost din cele mai mulțumitoare. Locul unde s-a făcut această încercare a fost chiar acela al societății de tragere în țintă ce ținea al doilea examen anual.

Încă de la orele 9,30 dimineața, membrii acestei societăți adăstau la grădina Fidler detașamentul armatei destinat pentru această solemnitate. La orele 10, d-nii ofițeri și grade inferioare au ajuns la locul de întîlnire, de unde întrunindu-se, au plecat în corp cu muzica în frunte, la locul destinat. Aici, d. președinte al societății a pronunțat un discurs atît patriotic cît și călduros care s-a terminat prin prelungite strigări: Să trăiască Înălțimea Sa Domnitorul!

Armata a răspuns la aceasta cu obișnuita sa căldură către Măria Sa, apoi a închinat în prosperitatea societății.

Măria Sa Domnitorul, totdeauna gata a încuraja întreprinderi al căror scop este atît de folositor, a binevoit a trimite un premiu constînd într-o pereche de pistoale foarte luxoase (...) Societatea, spre a dovedi a sa recunoștință pentru căldura cu care a fost îmbrățișată, a dăruit diferite premiuri „gradelor inferioare". Cel mai mare punctaj a fost obținut de generalul Florescu care a tras însă „particular" (38 pct.). În clasamentul ofițerilor primul s-a clasat căpitanul Mareș cu 35 de pct., iar la „grade inferioare" concursul a fost cîștigat cu 37 de puncte de subofițerul Theodor Ant, urmat de soldatul Dumitru Minea, sergentul Grigore Tron etc".

...PE TERENUL DIN STR. DR. STAICOVICI!

Prin decretul domnesc din 9 septembrie 1865, Alexandru Ioan Cuza a aprobat statutele **„Societății de dare la semn București"** cu precizarea **„întocmai după cum a fost fondată la 5 mai 1862"**, fixînd totodată **„culorile", „semnele", „marca", „cocarda" și „steagul"** societății. Cel care contrasemna decretul era generalul Florescu, în calitatea sa de ministru secretar de stat la Departamentul de interne, agricultură și lucrări publice, dar sprijinitorul societății (și după unele surse chiar întemeietor al acesteia) a fost prietenul domnitorului, Dimitrie Racoviță.

Societatea cumpărase încă din 1862 o serie de mici terenuri în zona actualei străzi Dr. Staicovici, pentru a amenaja un poligon „elvețian". La 1 decembrie 1865, prin actul de danie nr. 13010, datorat bunăvoinței lui Cuza i se mai donează din terenul secularizat al mănăstirii Radu Vodă, o suprafață de 13 211 stînjeni pătrați care „unită cu terenul proprietatea Societății de dare la semn București, să slujească pentru așezarea semnelor și ținerea solemnității generale de dare la semn". Deși terenul respectiv nu și-a schimbat destinația mai bine de 8 decenii, nimic, nici o placă memorială, nu mai amintește existența primului poligon bucureștean. Interesant este însă și faptul că în schimbul acestui teren, Banca Națională a cedat societății 65 de ha de pădure cumpărate de la Theodora Calimache. Acolo s-a ridicat actualul poligon Tunari, cunoscut în lumea întreagă!...

Desigur, ar fi multe de spus despre această societate de acum mai bine de un veac. Vom încheia însă cu un simplu citat din „Raportu", asupra celui de-al doilea an de activitate (1863):

„Astfel dară, se va putea cultiva cu prosperitate și supcesu și de aici encolo formosul nostru principiu a întruni în aceeași ideie pe toți, fără distincțiune de națiune, de religiune, și de rangu, dacă fiecare va recunoaște cu plăcere calitățile altuia, dacă va da oricărui meritu, fie și mai mic, meritata considerațiune și va scuza greșelile altora prin ale sale proprii, dacă niciunul nu-și va aroga preferința înaintea altuia".

Este un crez sportiv valabil desigur și astăzi...

Documentar de **Dorin ȘTEFLEA**

REFLECȚII DE SEZON

- Natura a plasat aripile la partea superioară a corpului. Omul și le-a pus la picioare și le-a numit „schiuri".
- Dansul pe gheață salvează uneori aparențele. Dacă partenerii nu știu să danseze, au scuza că sînt ocupați cu patinajul, iar dacă nu știu să patineze, au scuza că dansează.
- Dacă nu reușești să patinezi bine, tot realizezi ceva: înveți să cazi bine!
- Pilotarea unui bob cere foarte mult sînge rece. De aceea se practică iarna.
- Are și gheața febra ei: febra concursurilor.
- Slalomul reproduce, la scară redusă, evitarea obstacolelor pe parcursul vieții. Nu este viața cel mai uriaș... slalom?

Barbu ALEXANDRU

DIN CELE TRECUTE VREMI (I)

Jules Bolomey, franțuzul, care a fost profesor în casa logofătului Alecu Balș din Iesi, a cunoscut obiceiurile societății românești de pe vremea Unirii Principatelor, dar

mai ales pe acelea ale tinerilor cărora fusese poftit să le deie o educațiune modernă, căci aceștia erau doritori să europenizeze răpede purtările lor. Radu Rosetti povestește, în amintirile sale „auzite de la alții", că tinerii din acea vreme începuseră a nu prea asemănare cu părinții lor, care își trăiseră viața în huzur neîntrerupt, fără vreo dorință de schimbare a ceea ce din strămoși apucaseră. Chiar dacă locuiau în casele boierești înconjurate de grădini frumoase, trasate de grădinari meșteri în arta lor, bine întreținute și avînd florării pline de tot soiul de flori, de alămîi și copăcei de lux, cu slugi atît de numeroase, încît un francez spiritual a spus că ele se împiedecau, de multe ce erau, unele pe altele de a face ceva, tinerii — fiindcă despre ei este vorba — nu se mai lăsau seduși de dulceața și de ușurința vieții celor îmbuibați, nici nu jucau cărțile nopți în șir, adăpîndu-se în chip îmbielșugat cu vin, cum făceau părinții lor fără altă treabă. Și cu toate că dansau de minune și cunoșteau chiar jargonul dragostei ușoare, se interesau tot mai tare de treburile obștești și îndrăgiseră altfeliu de cărți decît cele de joc, ieșind dintrînșii o flacără de însuflețire curată și tînără.

Era în a șasa decadă a veacului trecut — ca să folosesc în continuare limbajul colorat al vremii — și aceste poame căzute depărtișor de pomul lor de zămislire, care prinseseră gustul cărturăriei și simțeau o mare dragoste pentru cei de jos și năpăstuiți, fiind încă batjocoriți „bonjuriști" de către aceia cărora nu le era pe plac că lepădaseră îmbrăcămintea orientală, preferînd țigaretele față de narghileaua și ciubucul tradiționale, s-au apucat și de sporturi. Bolomey, franțuzul, i-a deprins să se înfrunte la alergătură, organizînd adevărate întreceri între ei, ba, pentru ca ele mai bine să izbutească, îi supunea unor îndelungi cazne pregătitoare, antrenamente adicătelea, pe care le supraveghea cu străsnicie, cercetînd fioros ceasornicul său de buzunar, spre a-și putea da seama de performanțele obținute.

Întrecerile aveau loc în vreo grădină întinsă și cu vederea pînă la mai mare depărtare, unde Bolomey cel neînduplecat dădea startul cu o pocnitoare din cele folosite la comediile de prin bîlciuri, după ce prindea pe umerii concurenților petice de mătăsuri în fel de fel de culori, ca să-i poată deosebi cei ce urmăreau osîrdia tinerilor înfierbîntați din asistența prea aleasă. În rîndurile ei, cel mai abitir țipa a încurajare căimăcăneasa Catinca Balș, soția vornicului Beldeanu, femeie de o frumusețe cu totul rară, care, după ce tinerii își îndeplineau astfeliu lucrarea de agerime a mușchilor și tendoanelor, dăruia cîștigătorului un buchet mare de flori și două săruturi pe deasupra, ceea ce era o mare cinste și o și mai mare plăcere.

Se spune că Jules Bolomey ar fi scris chiar vreo două articole despre aceste îndeletniciri sportive ale tineretului român din vremea Unirii, trimițîndu-le ziarului Le Constitutionnel *din patria sa. Dacă ele s-au publicat, ar fi interesant de aflat conținutul lor și numele sportivilor bonjuriști de pe la mijlocul veacului trecut, care au avut, pare-se, influență asupra începutului deprinderilor sportive în țara noastră.*

George SBÂRCEA

CUPON DE CONCURS

Numele și prenumele: . . . .

Adresa: . . . .

1. CE ECHIPE VOR OBȚINE CALIFICAREA PENTRU SFERTURILE DE FINALA (reamintim: din fiecare grupă se califică primele DOUA CLASATE)?

GRUPA A . . . .

GRUPA B . . . .

GRUPA C . . . .

GRUPA D . . . .

2. CE ECHIPA VA CIȘTIGA CAMPIONATUL MONDIAL?

. . . .

---

răspunde Ion Poștașu

I. GHINESCU, COMUNA BOTENI. O epigramă pentru fotbaliștii de la Dinamo Bacău — prima echipă românească ce s-a calificat în turul IV al competiției „Cupa europeană a tîrgurilor":

Pregătindu-se cu sîrg,
Li s-a dus faima la „tîrg".
Ce-aș putea să le mai zic?
„Piață bună și... cîștig!"

DAVID TEODOR, BUCUREȘTI. Prietenul dv se înșeală, susținînd că Jair și Jairzinho sînt una și aceeași persoană. Ambii sînt, însă, brazilieni.

OCTAV DIACONESCU, TURNU SEVERIN. Ați găsit un film care ar putea intra în... repertoriul campionatului mondial de fotbal: **TAINA LEULUI.** Ne-a plăcut, de asemenea, poanta finală: Salvador, Israel, Peru, Maroc: **PROGRAM DE FILME DOCUMENTARE.**

MITICA MANAILA, CONSTANTA. Hocheistului Ion Ioniță îi puteți scrie pe adresa clubului sportiv Steaua: București, strada Plevnei 114. Fiind oarecum, pe la început de carieră, poate că vă va răspunde, trimițîndu-vă și autograful la care țineți atît de mult. Dar, grăbiți-vă! Într-o zi, s-ar putea să nu mai răspundă la scrisori. Ca atîția alții!

V. MARGHESCU, BUCUREȘTI. În clasamentul golgeterilor, după terminarea turului diviziei A la fotbal, conduce Tătaru (Steaua), care a înscris 12 goluri. Același număr de goluri se notase și pentru Neagu (Rapid), dar reexaminîndu-se condițiile în care a fost înscris cel de-al treilea gol al Rapidului, în meciul cu F.C. Argeș, s-a ajuns la concluzia că a fost vorba de un autogol (autor: Vlad) și nu de un gol marcat de Neagu, cum se crezuse. Luînd golul de la Neagu, îl vom trece, deci, lui... Vlad. Numai că nu-i vom face acestuia nici o bucurie!

N. STRATULAT, IAȘI. Am citit cu multă plăcere rîndurile dv care arată cît de aproape sînteți de echipa noastră națională de fotbal, cu cît drag o urmăriți. Să sperăm că ea ne va oferi, în continuare, satisfacții, cum ar fi aceea a unei comportări onorabile la Mexic. Cît privește grupa în care ne-au plasat sorții, ea este, după părerea tuturor, cea mai grea. Să știți însă că nici celelalte nu sînt mult mai ușoare, așa cum par la prima vedere. Nemulțumiți de faptul că am „căzut" cu brazilienii, englezii și cehoslovacii, ne consolăm însă cu gîndul că și englezii, de pildă, nu sînt bucuroși că au ca adversari în grupă pe brazilieni, pe cehoslovaci și pe români!

GICU TAMASAN, COMUNA VAMA. „Sînt elev în clasa a XI-a a liceului din Vama și am pus un pariu cu profesorul meu de matematică. Dînsul spune că Rapid a cîștigat de trei ori Cupa campionilor europeni, la volei iar Dinamo București, de două ori. Eu susțin că ambele echipe au cucerit de două ori trofeul". Cum era și normal, tov. profesor a... numărat mai bine! Mă întreb dacă n-o să ieșiți și cu un 3 la matematică, din toată istoria aceasta! Iată, acum, și cîteva date: Rapid a cîștigat această competiție în anii 1961, 1963 și 1965, intrînd definitiv în posesia cupei cu care este dotată întrecerea. Noua cupă care a fost pusă în joc a fost cucerită de Dinamo de două ori: în 1966 și 1967.

H. NICULAE, SIBIU. „Este pentru prima oară cînd vă trimit o epigramă". În cazul acesta vă scuz!

NICOLAE DANEȚ, BUCUREȘTI. Ne impresionează faptul că, la vîrsta dv, manifestați același interes pentru sport, ca și în tinerețe. Statistica privitoare la cele 1 000 de goluri ale lui Pele, presupun că a ținut seama numai de golurile înscrise de acest jucător, în meciuri oficiale și amicale cu caracter public. Din celelalte, am înscris și noi cu miile. (Cînd eram copii și jucam fotbal de dimineața pînă seara!). N-a fost publicată nici o cifră cu privire la golurile realizate de Pele din lovituri de la 11 metri.

Ilustrații: N. CLAUDIU